

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת ויקהל

כה' אדר א' תשע"ט

שבת שקלים

ציאת השבת:

18:15

ירושלים: 18:14

הפטרה: ויכרות יהודע, אשכ' בן שבע שנים
מברכים חודש אדר שני שיחול בימים חמישי שישי
המולד ביום רביעי בשעה 12, 41 דקות, 16 חלקים
יציאת השבת ה"ת 18:47

גיליון 521

מניסת השבת:

17:05

ירושלים: 17:01

לחשב מחשבת - קודש

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בנוסף לעשיית מלאכת המחשבת שנדרשה לעשיית כלי המשכן, היו צריכים בצלאל ואהליאב "לחשוב מחשבות לעשות בזה ובכסף ובנחושת". כלומר, הם היו צריכים לחשוב בשעת העשייה לא רק על דרך יצירת הכלים שתהיה טובה ומושלמת, אלא על כך שהכלים שהם יוצרים הם כלי קודש במשכן. וזהו לחשוב מחשבות, בשתי מחשבות הכתוב מדבר: העשייה עצמה ומחשבת הקודש.

וכך מובא בתלמוד (מסכת ערכין מז, א): "למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרשת קורבנות? לומר לך: מה קורבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין. כתונת מכפרת על שפיכות דמים, דכתיב 'ויטבלו את הכתונת בדם'. מכנסים מכפרים על גילוי עריות, דכתיב 'ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה'. מצנפת מכפרת על גסי הרוח, כדברי חנינא דאמר רבי חנינא יבוא דבר שבגובה ויכפר על מעשה גובה. אבנט מכפרת על הרהור הלב אהיכא דאיתיה, דכתיב 'והיה על לב אהרן'. חושן מכפר על הדינין, דכתיב 'ועשית חושן משפט'. אפוד מכפר על עבודה זרה, דכתיב 'אין אפוד ותרפים'. מעיל מכפר על לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא: יבוא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול. ציץ מכפר על מעשה עזי פנים".

זוהי כוונת הכתוב "ולחשוב מחשבות", שבזמן עשיית הכלים יחשבו את מחשבת הקודש שיש ביעודן של כלים אלו. ומכאן הוראה לכל אדם העוסק בדבר קודש שתהיה מחשבתו לשם קודש. וכמו שנוהגות נשים צדקניות שכאשר מכינות דבר מאכל לשבת, מוציאות בפיהם שיהיה לכבוד שבת קודש, ומוסיפות ברכות שהאדם האוכל ממנו יזכה לשלום ושיהיו ילדיהם תלמידי חכמים וכו' והוא מנהג יפה.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

שבת שקלים

שבת זו אנו קוראים בנוסף לפרשת השבוע את פרשת שקלים. פרשה זו פותחת סדרה של ארבע פרשיות: שקלים, זכור, פרה והחודש. פרשה זו מדברת בעניין נתינת מחצית השקל הנחשבת ככופר נפש וכתרומה למקדש.

בזמן שבית המקדש היה קיים, מצות עשה על כל אדם מישראל ליתן מחצית השקל בכל שנה ושנה, להקריב מהם כל קרבנות הציבור במקדש, עולות התמיד והמוספים והנסכים והמנחות והקטרת וכו'. וצריך להביא הקרבנות בכל השנה מן התרומה של אותה שנה ולא של שנה אחרת: והכל בכלל מצוה זו, אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב. אם אין לו, הוא לווה מאחרים או שואל מהם משכון וממושכנו, או מוכר כסות שעל כתפו ונותן מחצית השקל כסף, שנאמר (שמות ל): הָעֹשִׂיר לֹא יִרְבֶּה וְהָדָל לֹא יִקְעִיט מִמִּחְצִית הַשֶּׁקֶל:

ואינו נותנו בפעמים רבות, היום מעט ולמחר מעט, אלא נותנו כולו כאחת, בפעם אחת. וכשהוא נותן מחצית השקל, הוא נותן מטבע של כסף שמשקלו לא פחות ממאה ושישים גרעיני שעורה. ולאחר שהוסיפו שתות על המשקל, משקלו - מאה תשעים ושנים גרעיני שעורה: כל שקלי התרומה שמכל ישראל היו צריכים לבוא לבית המקדש עד לראש חדש ניסן שבכל שנה. לפי שבראש חדש ניסן היו תורמין מן הלשכה שכל השקלים באים לשם, ומוציאים משם כדי לקנות הקרבנות משקלים חדשים שנאמר (במדבר כח): זאת עלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ - אמרה תורה, חֹדֶשׁ וְהָבֵא קרבן מתרומה חדשה. וצריך שיהא לכל ישראל חלק באותם הקרבנות שבאים לכפר על כל ישראל:

לפיכך התחילו בראש חדש אדר להשמיע על השקלים, כדי שייכין כל אחד ואחד מחצית השקל שלו, ויתנו כל ישראל את שקליהם בעונתם. בחמשה עשר באדר, ישבו השולחנים בכל עיר ועיר ותובעים בנחת; ומי שלא נתן, עדן אין כופין אותו ליתן. בחמשה ועשרים ישבו במקדש לגבות, ומכאן ואילך כופין את מי שלא נתן - עד שיתן:

ותקנו חכמים, שבשבת הסמוכה לאדר, או בשבת שחל בה ראש חדש אדר, יהיו קורין בתורה בפרשת שקלים. לפי שבשבת כל העם נאספים לבתי כנסיות ובתי מדרשות ושומעים את הקורא בתורה, נמצא שקריאה זו בפרשת שקלים היא ההכרזה הראשונה על מצוה זו לעשותה בעונתה:

ועלֹשׁוּ שאין בית המקדש קיים ואין לנו קרבנות וגם מצות מחצית השקל אינה נוהגת, אף על פי כן אנו קורין בתורה בפרשה זו במועדה, כדי שתחשב לנו הקריאה בתורה כאילו קימנו את המצוה בפועל, ככתוב (הושע יד): וְנִשְׁלָמָה פְּרִים - שְׁפָתֵינוּ. עוד טעם, צוּ חכמינו לקרוא בפרשת שקלים במועדה, גם בזמן הזה - מהרה יִבְנֶה המקדש, ויהיו המצוות סדורות בידינו:

וחביבה מצוה זו על ישראל, כי ממנה לומדים לאהבה את כל אחד מישראל אהבה גדולה שהרי כולם שווים לפני הקדוש ברוך הוא, והגדולה שבעבודות המקודשות, אלו קרבנות הכפרה, נעשית על ידי כל ישראל בשוה, ואין עני ואין עשיר לפני המקום ולא קרוב ורחוק אלא הכל קרובים, וקרוב כולם עולה לריח ניחוח לפניו, לכפר עליהם על כל עוונותיהם:

זכר 'למחצית השקל'

א. מחיר מחצית השקל - טוב לתת ערך של חצי שקל דהיינו מחיר עשרה גרם כסף ממש עם מע"מ, וצריך לחשב כל שנה לפני פורים את ערך השקלים, השנה השווי ק' 20 ₪ (יש דעות שהסכום 37 ₪). ואם יש לו מטבע ממש של כסף - הנה מזה טוב. ובדיעבד אפשר לתת מטבע שנקראת חצי כגון "חצי שקל" של ימינו שלא שווה הרבה אבל יש בה זכר למחצית השקל אך ראוי להוסיף על ערכה (משנ"ב הגר"א שם ועיין לכה"ח שם ס"ק כ').

ב. בהלכות פורים הביא הרמ"א בענין זה כמה מנהגים: "יש אומרים שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן, "זכר למחצית השקל" שהיו נותנין באדר. ומאחר ששלוש פעמים כתוב תרומה בפרשה, יש ליתן ג'... חצאים גדולים". (סימן תרצ"ד ס"ק כ"ג עיין כה"ח שם ממעשה רב אות רל"ג וביאור להלכה שם).

ג. זמן הנתינה - אפשר לתת החל מיום א' אדר. וכתב הרש"ש לתת מחצית השקל בליל פורים קודם מנחה (בסידור הרש"ש ועיין לכה"ח שם ס"ק כ"ה כ"ו). וכך כתב ברמ"א "ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה (מהרי"ל), וכן נוהגין בכל מדינות אלו". ויש נותנים בשחרית קודם קריאת המגילה (מג"א שם ומוזב במש"ב שם). אך הספרדים בירושלים נהגו לתת אחרי מנחה של התענית לפני ערבית. ולמה בזמן זה? כדי להקדים שקלים לקריאת מגילה.

ד. אם לא נתן לפני מנחה - יתן אחריה. ואם לא נתן אחריה - יתן בכל זמן שאפשר, ואפילו למחר או אחרי פורים. (לא כמו משלוח מנות או מתנות לאביונים שאם עבר פורים אין לו תקנה) רק יודרו לפני ראש חודש ניסן. ואפילו עבר יתן אחר כך.

ה. לא לאחר נדרים - בשולחן ערוך (יו"ד סי' ר"ג סעי' ב' ועיין לבאר הגולה שם ולבאר היטב שם ובא"ח פרשת ראה ש"ש אות א') מביא מזה שכתוב בגמרא כי מי שמאחר את נדבתו שאמר ליתן "פנקסו נפתחת". יש בזה כמה פירושים. יש אומרים שזה הפנקס שכותבים בו כל העבירות שעשה עם המצוות שלו. ויש אומרים שמדקדקים במעשיו אם הם כדאי להגן עליו (בא"ח). ובמקרה זה הרבה מקטרגים יהיו עליו. ויש אומרים שפותחים את הפנקס שעוונותיו כתובים בו לשלם לו כמעשיו. ומכן ילמד אדם להזדרז לשלם חובתו, כדי שלא יבוא לידי סכנה.

ו. לומר "זכר" - אם אמר "זה מחצית השקל" ולא אמר "זכר למחצית השקל" האם זה יהיה הקדש? לא, כיון שלא כיון לבית המקדש. אעפ"כ כתב בשו"ע שלא יאמר אדם "סלע זה להקדש", כי יש במשמעות דבריו הקדש לבית המקדש אלא יאמר "שקל זה לצדקה", שכוונתו ברורה. עדיף יותר שיתן בלי לומר דבר כלל או שיאמר: "זכר למחצית השקל".

מחצית שקל מימי המרד הגדול:

הלכות פרשת שקלים

א. בשבת שלפני ראש חודש אדר הסמוך לניסן, מוציאים שני ספרי תורה, וקוראים בשני פרשת שקלים, בראש סדר כי תשא, מפני שבזמן בית המקדש היו משמיעים על השקלים באחד באדר, על ידי הכרות בתי הדין בכל ערי ישראל, שכל אחד מישראל חייב לשקול מחצית השקל בשקל הקודש, ולהביאם לבית המקדש, כדי שיקריבו ממעות מחצית השקל אלו החל מיום ראש חודש ניסן והלאה, להקריב הקרבנות מתרומה חדשה. ועוד אמרו חז"ל: גלוי וידוע לפני הקדוש ברוך הוא שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל כמו שנאמר, ועשרת אלפים ככר כסף אשקול על ידי עושי המלאכה, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו. ולכן גם אנו קוראים בשבת זו פרשת שקלים.

ב. מפטירים "ויכרות יהודיע" שמדבר בענין השקלים, שנאמר, כסף נפשות ערכו. ואם חל ראש חודש באחד בשבת, נוהגים לומר בסוף ההפטרה פסוק ראשון ואחרון של הפטרת מחר חודש.

ג. במקומות שנהגו שקטן עולה למפטיר בפרשת שקלים והחודש, אין למחות בידם, שיש להם על מה שיסמוכו. ובלבד שיהיה הקטן יודע למי מברכים והוא גם כן יותר מבן שש שנים.

ד. אם שכחו ולא קראו פרשת שקלים בשבת שקלים לפני ראש חודש אדר והפטירו בהפטרת השבוע, אפילו נזכרו אחר תפלת מוסף, חוזרים ומוציאים ספר תורה וקוראים בפרשת שקלים, והעולה מברך על הקריאה לפניו ולאחריה.

ה. אם שכחו ולא קראו פרשת שקלים, ולא נזכרו עד שעת מנחה של השבת, יש אומרים שבכל זאת מוציאים ספר תורה של פרשת שקלים ויקראו בו אחר קריאת ספר תורה של מנחה. ויש אומרים שהתקנה לקריאת פרשת שקלים אינה אלא בשחרית, ולכן כשלא נזכרו עד שעת המנחה הוה ליה כעבר זמנו בטל קרבנו. ולמעשה שב ואל תעשה עדיף.

ו. אם טעה המפטיר ולאחר שקרא בספר תורה פרשת שקלים הפטיר הפטרת השבוע, אם נזכר באמצע ההפטרה, מפסיק, ומפטיר ויכרות יהודיע ויברך ברכות ההפטרה לאחריה. ואין צריך לחזור ולברך ברכה ראשונה של ההפטרה לפני ויכרות יהודיע. ואם לא נזכר עד שסיים הפטרת השבוע ובירך ברכות שלאחריה, יש אומרים שצריך לחזור ולברך ברכות ההפטרה לפניו ולאחריה כדי להפטיר ויכרות יהודיע כתקנת חז"ל. ויש אומרים שחזור ומפטיר ויכרות יהודיע בלי ברכות. וספק ברכות להקל. לכן יחזור להפטיר ויכרות יהודיע בלי ברכות. והוא הדין בשאר הפטרות של ארבע פרשיות.

ז. שבת שקלים שמוציאים בה שני ספרי תורה מן ההיכל אל התיבה, ויצא טעות בפרשת השבוע, עדיף לגלול הספר תורה השני לסיים בו פרשת השבוע, ואחר כך יגללו לפרשת כי תשא, כיון שהפרשיות אינן רחוקות אחת מהשניה. וזה עדיף ממה שיוציאו ספר תורה אחר.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ו

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאח ציטרון. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עזר בן עישה. תקוה בת עזיה. אלנה בת נ'אן. אסתר בת ורהרה. מול בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולטנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת ורהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו. **להורות נעדי צ"ל ושבייו ובהם:** אורון שאול. הדר גולדין. גיא חבר. רון ארד. זכריה באומל. יהודה כ"ן. צבי פלדמן. יהונתן פולארד הי"ו. **לעילוי נשמות:** הגר"ע יוסף וצוק"ל. הגר"מ אליהו וצוק"ל. רבי מסעוד מלול וצ"ל. רבי יצחק שושן וצ"ל. רבי יעקב שושן. הרב שלמה צורף. יונה יונה. סופר מנחם. אליאור קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמידה. נדיר נחום. ניסים כהן. רובי צעדי. יצחק בן מול מורח. מורדי מושה מורחי. ישראל אברהם נתן. אברהם אוחיון. מרדכי צאי. ראובן אלון בן נסיה. יצחק ועמרים אטיאס. ר' חיים אחטונה. לוי יצחק אמדרי. אורן מועלם. אליהו טייטו. דוד חלבי. דוד גרוסברג. יואל דללי. עמוס דמרי. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן גמרה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. אהרן מורחי. יצחק ושמחה אילון. ניסים וסליחה שושן. יצחק ולאח אסטרוגו. נדירה שמעון. מנורה לוי. לויט שבת. אסתר בת תורא. אסתר חרד. חנה יצחקי. דניאל פונדק. אליהו בת פריחה. תירצה זיגדון. אסתר וענבר נחום. דניאל אלמליח. אליהו אדרי. ניסים מלי מרים וענונו. עזיה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעמה בת מלידה. לאויה מדר. ורהרה בת חנה. עליזה כהן. שרה אוליאל. יוכבד ועקנין. עישה דהן. ברכה סופר. רותי אטל. סבטלנה בת אולנה. אסתר איבני. כמיסה דירי. כמישה כהן. אליס טובול. אילה שחר. רבקה ישעיהו. אריאל דרסנבר ז"ל. **ולע"נ הנספים בשואה ובהם:** אלכסנדר שנדרו. שושנה רוזה, רפאל פריצי, ויצחיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה